

Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Факултет за туризам и бизнис логистика

Зборник на трудови од втората меѓународна
научно-стручна конференција

“СОСТОЈБИ И ПЕРСПЕКТИВИ ВО ТУРИЗМОТ, ЕКОНОМИЈАТА И БИЗНИС ЛОГИСТИКАТА”

Штип, 2017

ЗБОРНИК

“Состојби и перспективи во туризмот, економијата и бизнис логистиката”

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип
Факултет за туризам и бизнис логистика

ЗБОРНИК НА ТРУДОВИ ОД ВТОРАТА
МЕЃУНАРОДНА НАУЧНО-СТРУЧНА КОНФЕРЕНЦИЈА

**„СОСТОЈБИ И ПЕРСПЕКТИВИ ВО ТУРИЗМОТ,
ЕКОНОМИЈАТА И БИЗНИС ЛОГИСТИКАТА“**

Штип, 27.05.2017

Издавач:

Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип, Факултет за туризам и бизнис логистика

Уредници:

Проф. д-р Никола Димитров
Проф. д-р Дејан Методијески

Организациски одбор:

Проф. д-р Никола Димитров
Проф. д-р Дејан Методијески
Проф. д-р Нако Ташков
Проф. д-р Златко Јаковлев
Проф. д-р Цане Котески
Проф. д-р Драшко Атанасоски
Доц. д-р Марија Магдинчева Шопова
Доц. д-р Тања Ангелкова Петкова
Доц. д-р Оливер Филипоски
Доц. д-р Душко Јошески
Асистент докторант м-р Душица Санева
Асистент докторант м-р Наташа Колевска
Асистент докторант м-р Анета Стојановска Стефанова

Програмски одбор:

Nikola Dimitrov (University Goce Delcev, Stip),
Dejan Metodijeski (University Goce Delcev, Stip),
Suzana Djordjevic Milosevic (University Singidunum, Belgrade),
Georgi Michev (Enoteque Nature, Dolna Banya),
Ibish Mazreku (University Haxhi Zeka, Peć),
Halit Shabani (University Haxhi Zeka, Peć),
Nexhdet Shala (University Haxhi Zeka, Peć),
Fotis Kilipiris (Alexander Technological Educational Institute of Thessaloniki)

Печати:

2-ри Август, Штип

Тираж:

100

Дизајн на корица:

Бојан Матејин

Адаптација на текст од српски и бугарски јазик:

Доц. д-р Тања Ангелкова Петкова
Проф. д-р Дејан Методијески

Техничко уредување:

Проф. д-р Дејан Методијески

Лектор:

Вангелија Цавкова

CIP - Каталогизација во публикација
Национална и универзитетска библиотека "Св. Климент
Охридски", Скопје
338.48(497.7)(062)
НАУЧНО-стручна конференција "Состојби и перспективи во
туризмот, економијата и бизнис логистиката" (2 ; 2017 ; Штип)
Зборник на трудови од втората меѓународна научно-стручна
конференција "Состојби и перспективи во туризмот, економијата
и бизнис логистиката", Штип 27.05.2017 [Електронски извор] /
[уредници Никола Димитров, Дејан Методијески]. - Штип :
Универзитет "Гоце Делчев" - Штип, Факултет за туризам и бизнис
логистика, 2017
Начин на пристап (URL): <https://e-lib.ugd.edu.mk/zbornici.html>. -
Текст во PDF формат, содржи 272 стр., илустр. - Наслов преземен
од екранот. - Опис на изворот на ден 31.10.2017. - Фусноти кон
текстот. - Библиографија кон трудовите
ISBN 978-608-244-444-4
а) Туризам - Економски прилики - Македонија - Собири
COBISS.MK-ID 104741386

СОДРЖИНА

УЧЕСНИЦИ НА КОНФЕРЕНЦИЈАТА	7
ПРЕДГОВОР ОД УРЕДНИЦИТЕ	20
ЕКОНОМИЈА И БИЗНИС ЛОГИСТИКА	22
АНАЛИЗА НА КОНКУРЕНЦИЈАТА ВО БИЗНИС СЕКТОРОТ	23
Симона Ѓуревска, Фросина Јакимовска, Оливер Филипоски КОМБИНИРАН ТРАНСПОРТ – LKW WALTER.....	30
Драшко Атанасоски, Моника Станковска ИМОТНОТО ОСИГУРУВАЊЕ КАКО ПРЕДМЕТ ВО ОСИГУРУВАЊЕТО И МЕТОДИ ЗА ПРОЦЕНКА И ШТЕТА.....	40
Адријана Мижорова, Тања Ангелкова Петкова СОВРЕМЕН ТРЕТМАН И ОДРЖЛИВО УПРАВУВАЊЕ СО КОМУНАЛЕН ЦВРСТ ОТПАД ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	46
Ристо Георгиев, Дарко Огнаноски, Никола Димитров ИСТРАЖУВАЊЕ НА МИСЛЕЊЕТО ЗА КВАЛИТЕТОТ НА КОМПАНИЈАТА NEO LIFE NUTRIENCE КАЈ ЧЛЕНОВИТЕ.....	56
Татјана Ѓорѓиева ЖЕНАТА КАКО ПРЕТПРИЕМАЧ ВО ТУРИЗМОТ.....	65
Марија Магдинчева-Шопова, Кирил Постолов, Симона Савиќ МЕЃУНАРОДНИТЕ САЕМИ КАКО ФАКТОР ЗА РАЗВОЈ НА БИЗНИСОТ И ТУРИЗМОТ.....	76
Дејан Методијески, Ердоан Џеладин, Душица Санева СТРАТЕГИСКИТЕ АЛИЈАНСКИ И ПРОМЕНИТЕ НА КОНКУРЕНТСКОТО ОКРУЖУВАЊЕ	88
Халит Шабани, Афердита Шабани ТУРИЗАМ И УГОСТИТЕЛСТВО.....	99
УЧЕСТВОТО НА ВИНАРИЈАТА „ШАТО КАМНИК“ ВО ПОНУДАТА НА МАКЕДОНСКИОТ ВИНСКИ ТУРИЗАМ.....	100
Бисера Бозаревска КЕТЕРИНГОТ КАКО ТРЕНД ВО УГОСТИТЕЛСТВОТО И ФАКТОР ЗА РАЗВОЈОТ НА ТУРИЗМОТ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА.....	105
Зоран Николовски, Билјана Николовска, Јулијана Саздова	

ИСТРАЖУВАЊЕ НА ТУРИСТИЧКАТА ПОНУДА НА ТИКВЕШКИОТ РЕГИОН..... 113

Цане Котески, Златко Јаковлев, Ивана Митева

РЕСТОРАНСКАТА ПОНУДА ПРЕКУ РАЗНОВИДНОСТА НА КАРТИ ЗА ИЗБОР НА УСЛУГИ ВО УГОСТИТЕЛСТВОТО 119

Јулијана Саздова, Горан Антониевски, Митко Коцев

СОМЕЛИЕРСТВО - СТРУЧНА СИМБИОЗА МЕЃУ КУЛИНАРСКИОТ И ВИНСКИОТ ТУРИЗАМ 128

Георги Мичев, Дејан Методијески

ЗНАЧЕЊЕТО НА ПЛАНИНАТА КОЖУФ ВРЗ РАЗВОЈОТ НА ТУРИЗМОТ ВО ОПШТИНА ГЕВГЕЛИЈА 138

Тања Ангелкова Петкова, Марија Станојкова, Љупка Атанасова

ТУРИСТИЧКИТЕ ПОТЕНЦИЈАЛИ НА ДОЦНОАНТИЧКИОТ ГРАД БАРГАЛА 146

Нако Ташков, Ивана Ананијева, Симона Атанасова

УНАПРЕДУВАЊЕ НА СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА ПРЕКУ РАЗВОЈОТ НА БЕСПЛАТНИТЕ ФОРМИ НА ТУРИЗАМ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА 156

Анета Стојановска-Стефанова

ИНОВАТИВНИ ИДЕИ ЗА РАЗВОЈ НА ТУРИЗМОТ ВО ЈУГОИСТОЧНИОТ РЕГИОН НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА 169

Никола Димитров, Марија Магдинчева-Шопова, Јованка Цуклева-Анастасовска

МЕНАЏМЕНТ СО БИЗНИС ИЗВОНРЕДНОСТА НА ХОТЕЛИТЕ 179

Хајра Шкриељ, Ибиш Мазреку, Неџет Шала

ЕКОТУРИЗМОТ КАКО СОВРЕМЕН КОНЦЕПТ ЗА РАЗВОЈ НА ТУРИЗМОТ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА 192

Љупчо Јаневски

НОВИ ПЕРСПЕКТИВИ ВО ЕКОТУРИЗМОТ – „OFF THE GRID“ ТУРИЗАМ 204

Николчо Петров, Тања Ангелкова Петкова

БИОДИВЕРЗИТЕТОТ КАКО РЕСУРС ЗА РАЗВОЈ НА ТУРИЗМОТ, ПРЕКУ ПРИМЕРОТ ЗА НАЦИОНАЛЕН ПАРК „СТАРА ПЛАНИНА“ 213

Невена Симиќ, Наташа Вулиќ, Сузана Ѓорѓевиќ Милошевиќ

МОЖНОСТИ ЗА ПОДДРШКА И ЗАЧУВУВАЊЕ НА БИОДИВЕРЗИТЕТОТ
ПРЕКУ ИНТЕГРИРАН РАЗВОЈ НА ПРОИЗВОДСТВОТО НА ХРАНА И
ТУРИЗАМ..... 221

Душица Рајковиќ, Сузана Ѓорѓевиќ Милошевиќ

КОН БИОКЛИМАТСКИТЕ ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ОДРЕДЕН ТУРИСТИЧКИ
РЕГИОН НА ОСНОВА НА КОРИСТЕНИ ПОДАТОЦИ..... 233

Пламен Лаков

SOME PROBLEMS OF BULGARIAN CULTURAL TOURISM..... 244

Evgeniy Stojanov

ПРОСТОРНИ И РЕГИОНАЛНИ ПЕРСПЕКТИВИ НА ШТИП И ОЧЕКУВАНИ
ТУРИСТИЧКИ ИМПЛИКАЦИИ..... 253

Никола Димитров, Душко Јошески, Наташа Митева

НОВИ ПЕРСПЕКТИВИ ВО ЕКОТУРИЗМОТ – „OFF THE GRID“ ТУРИЗАМ

Николчо Петров, Тања Ангелкова Петкова

nikola@portioli.com.mk
tanja.angelkova@ugd.edu.mk

Клучни зборови:
Off the grid, природа, еко, туризам

Апстракт

Со самата појавата на екотуризмот и неговото брзо напредување, тој станува еден од главните конкуренти на масовниот туризам и еден од најбрзо растечките сегменти на туристичката индустрија, а екотуристичките патувања стануваат сè повеќе популарни.

Во овој труд, ќе обработиме нов сегмент на екотуризмот, сегмент кој досега не е официјално истражуван и дефиниран од страна на туризмолозите и другите научни работници од областа на туризмот. Овој сегмент допрва ќе биде предмет на истражување, а тоа е „off the grid“ туризам.

Во трудот ќе видиме кои се причинско – последичните услови за појавата на еден сосема нов и нестандартен начин на живот, начин кој е уште во зачеток, но со голем потенцијал за во иднина, и можностите и потенцијалите кои ги нуди во туризмот. Целта на овој труд е да се видат реално проблемите кои постојат во врската човек – природа, и проблемите кои допрва ќе надоаѓаат, и да се видат можностите кои постојат во начинот на живот и туризмот – off the grid.

Односите човек – животна средина

Односот човек-средина е мошне комплексен и се манифестира преку разновидни акции и односи на човекот во текот на општествено-историскиот и социоекономскиот развој. Со развојот на урбанизацијата, индустријализацијата, инфраструктурата и другите економски системи, во сегашниот развој на научно-техничкиот и технолошкиот прогрес светот се наоѓа пред дилемата, како човекот да се однесува во географската

средина со цел да не излегува од оптималните рамки на својата перманентна општествено-историска и економска акција (Селмани А., 1994). Човекот секогаш настојувал да ја ангажира сета своја сила, знаење и расположлива техника, за да може во производниот процес да вклучи материјал и сила од природата за поголема продуктивност на трудот. Во тие негови настојувања, помалку или повеќе рационално, сразмерно со материјата во природата, тој менува и некои елементи на природниот потенцијал, го менува карактерот и интензитетот на природните процеси, внесувајќи во рамките на природата општествено-историски и економски компоненти. Од овие односи, покрај многуте позитивни ефекти, се јавуваат и негативни, изразени преку деградација и загадување на природната средина. Во капиталистичкиот свет, во капиталистичките економии, присутни се поголеми ексцеси кои ја нарушуваат рамнотежата на системот животна средина, за разлика од Социјалистичката теорија во која производството на материјалните добра се врши исклучиво за задоволување на основните потреби на населението, предметите се вреднуваат по нивната употреблива вредност, наместо за принципот на производство за профит и акумулација на капитал. Со проблемот на деградација се соочуваат речиси сите земји во светот. Во сегашниот модерен свет, честопати се поставува прашањето: „Како да се оствари заштита на животната средина во сегашното агресивно индустриско општество“ (Селмани А., 1994).

Низ вековите, ние луѓето сме имале однос на љубов и на омраза со природната средина во која живееме. Ние зависиме од природата која ни го обезбедува воздухот кој го дишиме, водата која ја пиеме, храната која ја јадеме, материјалите и суровините за облекување и за засолнување на нашите тела. Помалку благонаклонетата природа носи суши, поплави, пожари, урагани против кои човештвото е практично беспомошно.

Духовните и метафизичките врски меѓу луѓето и природата, низ историјата, а и денес, се дел од толкувањата на различни религиозни и филозофски учења.

Потоа рече Бог: „Да создадеме човек според Нашиот образ и подобие како што сме Ние, кој ќе биде господар над рибите морски, и над птиците небески и над ѕверовите – над целата земја и над сите гадинки што се движат по земјата!“ (Битие 1:26).

Иако овој навод од Библијата често се користел за да се оправда правото луѓето да доминираат со природниот свет, и да го

искористуваат, историјата нè има научено за сложената и заплеткана мрежа на животот која човештвото ја има исплетено со природната средина (Wall, 1994; Worster, 1994). Во една смисла, таа беше приказна за борбата на човештвото да опстане со природата, во друга, за потрагата на човештвото по духовното значење и смислата на животот во самата природа.

Најзабележливо е папското обраќање на папата Јован Павле Втори „Мир со Бога создателот, мир со сето создание“, од декември 1989.

Опис на „off the grid“

Живот во природа, или во хармонија со природата, living off the grid, кој буквално ќе го преведеме како *живот надвор од мрежа*, станува сè пораспространет начин на живот во светот. Се појавува интензивно во високоразвиените индустриски земји, каде што луѓето веќе стануваат изморени од брзиот техничко-технолошки развој, големите загадувања на животната средина, како и здравствените проблеми, пред сè стресот, депресијата, анксиозноста и други, тие почнуваат да се интересираат за природата, и да го практикуваат едноставниот и здрав начин на живот во природа. Овде не се работи за примитивен начин на живот, како во првобитното општество, како што некои погрешно го протолкуваат овој концепт, туку се работи за еден вид на самоодржлив концепт на живот.

Причинско – последични односи за појава на living off the grid се:

- На самите себе да си докажеме дека не зависиме од никого, можеме самите со свои ресурси да се издржуваме;
- Самоодржлив начин на живот, произведуваме онолку колку ни е потребно, без непотребно трошење на природните ресурси;
- Апсурдно е да се користат необновливи извори на енергија, фосилните горива, кога имаме толку природни обновливи и вечни извори на енергија како Сонцето, ветерот, водата;
- Кога секој човек на оваа планета ќе ја сфати својата еколошка одговорност што ја има пред природата и пред своето поколение, дека сите ние треба светот да го направиме подобро место за живеење како за нас така и за нашите деца;
- Престојот во природа е вкоренет во нашата ДНК, помалку стрес и повеќе активност создава чувство на среќа и задоволство.

Овој начин на живот подразбира:

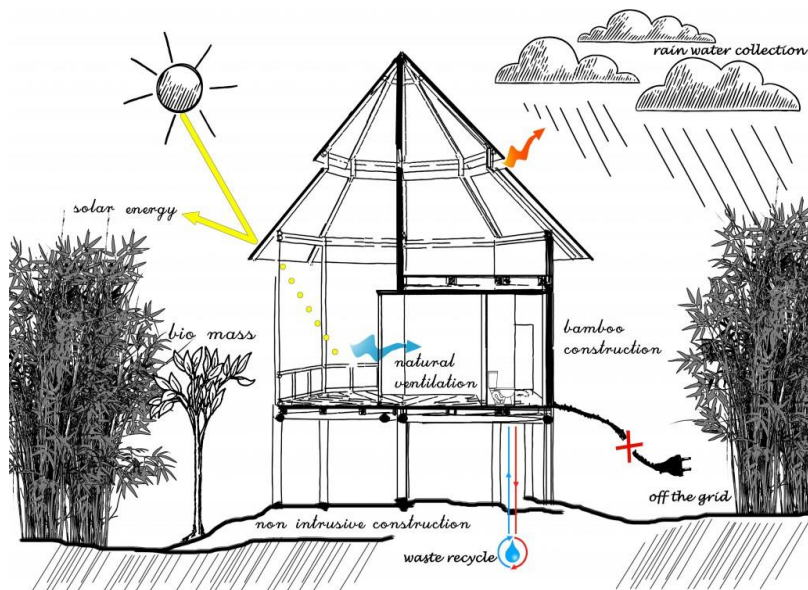
- Исклучување од електрична и комуникациска мрежа;
- Користење на природна вода која не доаѓа од водоводна мрежа;
- Самостојно справување со отпадните води и цврстиот отпад;
- Можности за загревање и ладење на домот природно, без приклучок на гасоводи;
- Справување со локалните закони и правни процедури;
- Самостојно обезбедување на храна, преку лов, риболов и одгледување на зеленчук на фарма.

За луѓето кои се одлучуваат на овој концепт, треба да се напомене дека ова е голема промена на животниот стил. Повеќето луѓе не се подготвени да живеат ваков живот. Се проценува дека просечниот Американец годишно троши 8.900 киловат часови енергија и околу 144.000 литри вода. Животот „off the grid“, подразбира откажување од основните животни навики.

Ќуката или кабината која е изградена „надвор од мрежа“, ги има следниве карактеристики:

- Материјалот од кој е изградена е природен, сидовите и подот се изграден од локално дрво, камен или земја, покривот може да биде од слама, шиндра, листови од палма или лим, додека внатрешноста е од дрво, природно или обработено;
- За напојување со електрична енергија користи сончеви панели кои напојуваат неколку акумулатори, со вода се снабдува од резервоари кои се полнат со дождовница која се филтрира, река или извори, а тоалетот е композитен.

Слика 1.: Скица на куќа изградена надвор од мрежа

Превземено од <http://www.energrendesign.com/en/eco-lodge-co2-neutral/>

Денес изградбата на вакви кабини и куќи е карактеристична претежно за планинските предели, покрај езерата, во шумите на Аљаска, во дождовните шуми на Средна Америка, или во крајбрежните области на целиот американски континент. Овие куќи или кабини, можат да бидат изградени на земја или на дрво. Нивните сопственици ги користат претежно за одмор, како викенд куќи, но сè почести се примерите каде што луѓето прибегнуваат кон едноставен начин на живот во нив, се исклучуваат од општествениот живот, така што овие „надвор од мрежа“ колиби стануваат и основно место за живеење и егзистирање.

Можности со off the grid

Во продолжение ќе наведеме некои примери што го овозможува овој начин на живот, кои се неговите предности и можности за нормално живеење, односно како да се дојде до потребните парични средства за нормален живот.

Прво се поставува прашањето: „Како да се заработат потребните пари за да се купат основните средства за живот?“ Значи, овде се работи за основни средства, онолку колку што секому му е потребно за нормален живот, не станува збор за капиталистичкиот начин, да се направи профит и да се акумулира капитал.

Во овој случај, луѓето не се врзани за одредена локација, град, држава, област, само за да бидат во близина на своето работно место и современиот начин на живот, „Off the grid“ овозможува да се движите каде што сакате, кога сакате, станувате и си легнувате кога вие сакате, нема повеќе патување до работа, сообраќаен метеж, чекање ред во банка, супермаркет, барање паркинг место, нема повеќе стрес... единствено прашање е образованието на децата, во овие услови тоа може да биде потешко изводливо; пристапот до храна и материјали.

Луѓето кои живеат „off the grid“, не го прават тоа првенствено заради туристичка дејност, тие го прифатиле едноставниот начин на живот, и уживат во тоа, и заради ова се отвора можност за другите, туристите, за сите кои сакаат да го видат и доживеат истото искуство.

Во продолжение се наброени неколку опции кои можат да се практикуваат со животот „off the grid“:

- Продажба на храна, овошје и зеленчук – земјоделско производство. Едноставен начин за да се заработат потребните средства, одгледување на органски производи, овошје и зеленчук, кои можат да се употребуваат за сопствени потреби и за продажба на локалните пазари и ресторани;
- Изнајмување на кабина – може да се догради мала кабина во близина, и да се изнајмува на туристи, ентузијастички посетители, планинари и други. Киријата за изнајмување на камп или кабина може да биде од 15 до 30 еу за една ноќ, во зависност од сезоната, локацијата и опременоста;
- Планинарење (туризам) – ако имотот, односно колибата, или куќата е во близина на национален парк, шума, се отвораат можности за сите видови на авантура, на излети, пешачење;
- Лов и риболов – ако имотот е во близина на ловни подрачја, или риболовни области, реки или езера, ловот и риболовот, освен што на самиот жител ќе му обезбедат храна и преку продажба одредени парични средства, исто може да се искористат можностите во туристички цели;
- Едукативни работилници – во овој случај можностите се во запознавање на посетителите и туристите со одгледувањето на органска храна, овошје и зеленчук, примитивни вештини за опстанок, со начинот на живот надвор од мрежа, и друго.

Овие работилници имаат голем потенцијал, можат да бидат забавни, и можност да се обезбеди дополнителен приход;

- Хостинг настани – како свадби, собири, и други настани. Ако имотот на сопственикот е многу голем и е во живописен предел, тогаш хостинг настан е уште еден начин да се направи екстра приход;
- Возење на моторни санки – изнајмување на мотори и моторни санки на туристите е добра можност за заработка. Во лето се изнајмуваат мотори за возење по имотот или планината, додека во зима моторни санки;
- Јавање коњи – ова е исто така големо искуство за луѓето и децата. Одгледувањето на коњи е значително скапа работа, но доколку се процени дека бенефитот од туристичката дејност ќе биде голем, тогаш вреди да се практикува;
- Обработка на дрво и изработка на мебел – ова е многу доходовен бизнис, бидејќи рачната изработка е многу ценета и има голема вредност. Доколку на имотот има квалитетно дрво, од него можат да се произведуваат дрвени украси, како и квалитетен дрвен мебел, а исто така дрвото може да се обработува за градежен материјал.

Како што претходно видовме, можностите за нормален живот се оптимални, постојат услови за самостојно да се произведува храна, да се изработуваат производи и продаваат, но исто така постојат и големи можности за „off the grid“ туризам.

Примери на off the grid туризам

Јога фарма – Костарика

На јужниот пацифички брег на Костарика, постои т.н. фарма, рустикален јога центар во кој се практикува самоодржлив начин на живот. Се наоѓа среде убава тропска дождовна шума, со поглед на море, идеално лоциран за оние кои сакаат да се поврзат духовно со природата.

Регионот на Костарика се смета за еден од најпознатите биолошки различни места во светот, каде гостите можат да уживаат во изобилството на флората и фауната, за време на нивниот престој. За сите посетители се обезбедува удобно сместување, секојдневни јога часови со резидент инструктори, и три здрави, првенствено вегетаријански оброци.

Јога фармата функционира на самоодржлив начин на живот, со 100 % соларен систем, надвор од мрежа, собирање на дождовница и природна изворска вода, и градина со овошки и зеленчук.

Гости на фармата се примаат секоја година од јануари до јуни, каде што луѓето заедно живеат, работат на фармата, уживаат во една убава природна средина.

Мотото на јога фармата е: GO EASY. STEP LIGHTLY. STAY FREE. (Превземено од www.yogafarmcostarica.org)

Агротуризам – Шри Ланка

Пример за практикување на овој вид туризам имаме во Шри Ланка, каде што интеграцијата на туризмот и земјоделството овозможува подобра и поефикасна употреба на ресурсите, и можности руралните заедници да имаат бенефит од туризмот.

Овде туристите, главно од западната хемисфера, престојуваат на органски фарми, каде што се произведува органско овошје и зеленчук.

Кога ќе се земе предвид профилот на екотуристите, ќе се види дека станува збор за добро образовани и релативно богати сегменти на туризмот, со желба да го спознаат овој начин на живот. (Превземено од http://www.ecotourismsrilanka.net/index.php?p=Read-more_006)

Доминика - off the grid

Во Доминика може да се сретне „off the grid“ туризам, каде што туристите престојуваат во рачно изработени дрвени куќички, кои имаат големи веранди и погледи на шумите во националниот парк Кабриц и на Карипско Море. Колибрите, блескавите светулки и малите гуштери се дел од животните кои ги „посетуваат“ гостите во нивната соба, но опасност од отровни змии и пајаци нема. Објектите се 100 % „off the grid“, со што постои систем за собирање на дождовницата, електричната енергијата е соларна, мебелот е изработен од локално дрво, и вклучува душеци од бамбус и 100 % постелнина од памук. Карактеристично е дека сапунот и шампонот кои се користат се природни и изработени од локални производи.

Истражувањата на Туризам и Травел, покажале дека 26 % од патниците во САД уживаат во посета на ретките и оддалечените предели како на Антарктикот, островите Галапагос или Арктикот, а 54 % се изјасниле дека некогаш би сакале да отидат во посета на

таквите места. Покрај тоа, во извештајот Millennials, се заклучува дека 71 % на авантуристички типови на патници, сакаат да учествуваат во активности дефинирани како физичка активност, културни активности и интеракција и аранжман во природа. (Превземено од: <http://www.theactivetimes.com/travel/world/11-grid-destinations-every-adventure-enthusiast-should-visit>)

Заклучок

Живееме во свет кој брзо се менува и каде промената е новата норма. Ние денес и сега мораме да си го поставиме прашањето „Каква иднина сакаме“? Помина времето каде што можевме да чекаме работите сами да си дојдат на место. Штетата по природата е направена и враќање назад нема. Во иднина, еволуцијата ќе се случува во човечкиот ум. Едни ќе еволуираат и ќе видат дека само симбиозата со природата е иднината за опстанокот.

Во овој труд видовме дека живеењето во хармонија со природата, „off the grid“, е реалност, можност, чувство на одговорност, сосема изводлив начин на живот. Бројни се телевизиските емисии на Discovery channel, Travel и други на кои се пракажуваат самоодржливите начини на живот во природа. Овој живот во природа има реален потенцијал во поглед на туризмот, можностите се големи, но не смее да се заборава на целта на понудата, односно дека таа не е за создавање профит и акумулирање капитал, туку да се доживее и ужива во капиталот на природата.

Референци:

1. Брејди Џ. (2005). Управување со животната средина во организации, УК, САД;
2. Мариноски Н. (2008), Основи на туристичката теорија и практика, Охрид;
3. Методијески Д. (2013), Екотуризам, Скопје;
4. Селмани А. (1994), Животната средина, Скопје;
5. Фишер Ф. и Хајер М. (1999), Живеење со природата, Оксфорд
http://www.ecotourismsrilanka.net/index.php?p=Read-more_006
6. <http://www.theactivetimes.com/travel/world/11-grid-destinations-every-adventure-enthusiast-should-visit>
7. <http://www.yogafarmcostarica.org/>
8. <https://historymyths.wordpress.com/2015/01/23/revisited-myth-36-the-first-american-settlers-built-log-cabins/>
9. <http://www.energrendesign.com/en/eco-lodge-co2-neutral/>